ข. สภาวะที่ขาดดุลยภาพที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลเนื่องมาจากส่วนผสมของอัตราดอกเบี้ยและรายได้เป็นส่วนผสมที่ไม่ถูกต้องที่จะทำให้เกิดดุลยภาพ(Non - equilibrium combination of i and Y)

การแสดงความสัมพันธ์ร่วมกันของตลาดเงินและตลาดสินค้าของระบบเศรษฐกิจ

(The interaction of the Money and Expenditure sector of the economy)

จากสมการสองสมการที่แสดงถึงสภาวะดุลยภาพ สมการหนึ่งแสดงถึงสภาวะดุลยภาพในตลาดสินค้า $S(Y) = I(i)$ และอีกสมการหนึ่งแสดงภาวะดุลยภาพในตลาดเงิน $M_1(Y) + M_2(i) = M_s$ ทั้งสองสมการนี้อยู่ภายใต้ข้อสมมุติที่กำหนดให้ปริมาณเงินหมุนเวียนคงที่ มีตัวที่ไม่ทราบค่า(unknown)อยู่ 2 ตัวคือ i และ Y จากสมการทั้งสองนี้สามารถที่จะหาค่าของตัว i และ Y ได้โดยนำสมการทั้งสองมาแสดงความสัมพันธ์ร่วมกัน หรือจากภาพของเส้น IS และเส้น LM ที่นำมาแสดงไว้ในภาพเดียวกัน จุดตัดของเส้นทั้งสองจะกำหนดค่าของอัตราดอกเบี้ย และระดับรายได้ที่ทำให้เกิดภาวะดุลยภาพของทั้งสองตลาดขึ้นพร้อมกัน หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นดุลยภาพทั่วไป (general equilibrium)

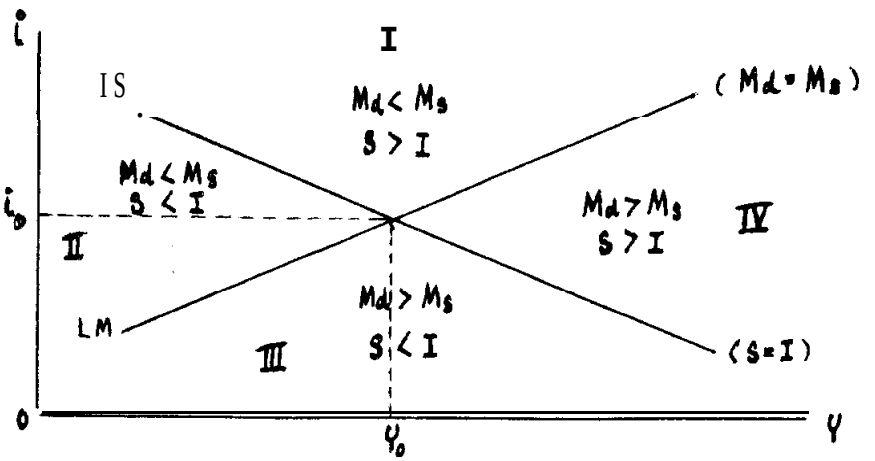

รูปที่ 1.12 แสดงดุลยภาพทั่วไปของระบบเศรษฐกิจพร้อมทั้งพื้นที่ที่ไม่ได้ดุลยภาพ

ดุลยภาพทั่วไปตามที่กล่าวนี้จะพบได้มีระดับของความสัมพันธ์ร่วมกันของดุลยภาพในตลาดสินค้าและตลาดเงินอยู่ในระดับสูง หมายความว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นในตลาดใดตลาดหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อเนื่องเข้าไปมีผลต่ออีกตลาดหนึ่งให้เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย และก็จะมีการเปลี่ยนแปลงกลับไปกลับมาของทั้งสองตลาดไปเรื่อยๆ จนกว่าการปรับตัวนั้นจะมีผลทำให้ตลาดทั้งสองกลับเข้าสู่ดุลยภาพอีกครั้งหนึ่ง พิจารณาได้จากรูปที่ 1.13 ที่จุด A บนเส้น IS ซึ่งหมายความว่าที่จุด A นี้ระบบเศรษฐกิจจะได้ดุลยภาพสำหรับในตลาดสินค้าเพียงตลาดเดียว สำหรับตลาดเงินในสภาวะเช่นนี้เกิดปริมาณเงินส่วนเกิน คือปริมาณเงินหมุนเวียนมีมากกว่าความต้องการถือ ซึ่งอาจจะเกิดจากสาเหตุดังนี้ คืออัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับสูงเกินไป หรือระดับรายได้อยู่ต่ำเกินไป หรือทั้งสองกรณี เมื่อเป็นเช่นนี้ลักษณะพฤติกรรมของระบบเศรษฐกิจจะทำการปรับตัวโดยที่แต่ละบุคคลจะพยายามขจัดปริมาณเงินส่วนที่เกินให้หมดไป โดยสมมุติว่ามีการนำเอาเงินส่วนเกินนี้ไปซื้อพันธบัตร (B) ซึ่งก็จะไปเพิ่มความต้องการซื้อพันธบัตร ($B_d \uparrow$)อันจะผลักดันให้ราคาพันธบัตรเพิ่มสูงขึ้น($P_B \uparrow$)และอัตราดอกเบี้ยลดลง($i \downarrow$) ซึ่งก็จะทำให้มีการเคลื่อนย้ายจากจุด A ทำลงมาข้างล่าง การลดลงของอัตราดอกเบี้ยจะมีผลทำให้ (1) การลงทุนเพิ่มขึ้นและรายได้เพิ่มสูงขึ้นจากการทำงานของตัวคูณ (2) ความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรเพิ่มขึ้น เหล่านี้จะเป็นการขจัดปริมาณเงินส่วนเกิน จากแรงดัน (forces)ทั้งสองนี้จะเป็นสิ่งที่ผลักดันให้ระบบเศรษฐกิจเคลื่อนย้าย(รูปที่ 1.13)ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ตามแนวลูกศรที่เป็นจุดไข่ปลา AB ระบบเศรษฐกิจจะเคลื่อนย้ายเข้าหาจุด X ซึ่งเป็นจุดดุลยภาพร่วมกันทั้งสองตลาด จากการวิเคราะห์ที่ผ่านมาก็ชัดเจนว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตลาดใดตลาดหนึ่งจะส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน

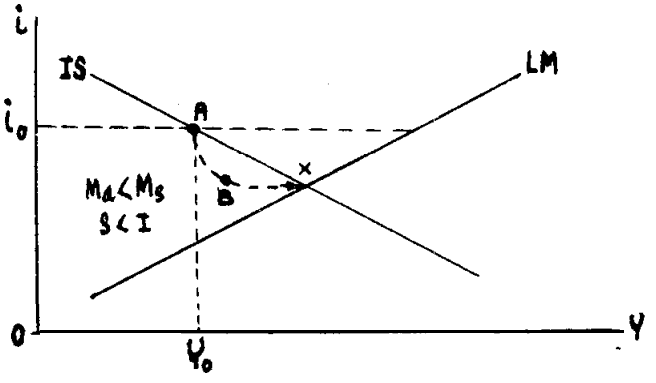

รูปที่ 1.13 แสดงความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างตลาดสินค้าและตลาดเงิน

การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบในสภาพนิ่งของการดำเนินนโยบายการคลังและนโยบายการเงิน
(comparative static analysis and fiscal and monetary policy)

การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบในสภาพนิ่งเป็นการวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบระหว่างสภาวะดุลยภาพหนึ่งกับอีกดุลยภาพหนึ่งที่เกิดขึ้นเมื่อระบบเศรษฐกิจถูกแหรกแหรงหรือถูกกระทบ(disturbances)อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของเส้น curves ที่จะส่งผลกระทบต่อสภาวะดุลยภาพให้เปลี่ยนแปลงไป จากการที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของเส้น LM จะเกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายอิสระ(autonomous expenditure)เช่นค่าใช้จ่ายการลงทุนของภาครัฐบาล และการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของเส้น LM ก็จะเกิดขึ้นจากที่ค่าของตัวคงที่(parameters)ในภาคการเงิน(Monetary sector)เปลี่ยนแปลงไป เช่นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ การวิเคราะห์ในแบบ comparative static เป็นที่นิยมและให้ประโยชน์มากที่สุด ซึ่งจะเป็นการใช้เครื่องมือของเส้น IS - LM[1] ในการที่จะประเมินผลที่เกิดขึ้นต่อระบบเศรษฐกิจจากการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจการคลังและการเงิน โดยพื้นฐานแล้วการดำเนินนโยบายการคลัง เป็นการดำเนินการเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายของรัฐบาลและอัตราการจัดเก็บภาษี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายอิสระ(autonomous expenditure)ในระบบเศรษฐกิจ อันมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของเส้น ทางด้านนโยบายการเงินก็เป็นการดำเนินการผ่านการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินหรือระดับอัตราดอกเบี้ย ซึ่งก็จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินหมุนเวียนหรือความต้องการถือเงินของระบบเศรษฐกิจ อันจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของเส้น LM การวิเคราะห์ในลักษณะเช่นนี้มีประโยชน์มาก เพราะว่าเป็นการวิเคราะห์พิจารณาโดยตรงต่อ economic forces ที่มีผลต่อการกำหนดขึ้นของระดับรายได้ประชาชาติ ในรูปแบบอย่างง่ายที่จะใช้ในการวิเคราะห์นี้เป็นการดำเนินการผ่าน forces ที่สำคัญ 2 ประเภทที่มาจากค่าใช้จ่ายอิสระและทางภาคการเงินของระบบเศรษฐกิจ

---

1. from a practical policy - making point of view

การเปรียบเทียบเพื่อหราบถึงประสิทธิภาพ(effectiveness)ของการดำเนินนโยบายการเงินและนโยบายการคลังนั้นดูได้จากอิทธิพลของนโยบายที่มีต่อรายได้ประชาชาติ ซึ่งก็จะสามารถหราบถึงความสำคัญโดยเปรียบเทียบของตัวแปรที่อยู่ในภาคการเงินหรือภาคการใช้จ่าย(expenditure sector)ในระบบเศรษฐกิจ โดยการวิเคราะห์ต่อไปนี้ การดำเนินนโยบายการคลังจะหมายถึงการเปลี่ยนแปลงระดับของค่าใช้จ่ายการลงทุนของรัฐบาล และการดำเนินนโยบายการเงินจะหมายถึงการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินหมุนเวียนของระบบเศรษฐกิจ

การดำเนินนโยบายการคลัง(Fiscal Policy)

โดยจะสมมุติว่าการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายเงินลงทุนของรัฐบาล(G)มีผลต่อรูปแบบของการบริโภคในระบบเศรษฐกิจ(เช่นการเพิ่มเงินเดือนของข้าราชการ)ซึ่งจะมีผลต่อการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายการบริโภคอิสระ(autonomous consumption)อันจะมีผลทำให้เส้น IS เลื่อนสูงขึ้นออกไปทางขวามือ ดังรูปที่ 1.4 (ซึ่งเป็นรูปที่เราสมมุติให้การเลื่อนออกไปของเส้นIS เกิดจากการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายการลงทุน)จะสมมุติต่อไปอีกว่าการที่เส้น IS เลื่อนออกไปในแนวนอนเป็นผลจากการทำงานของตัวคูณอย่างเต็มที่(full multiplier effect)จากการใช้นโยบายการคลังที่มีต่อระดับรายได้ ผลจากการทำงานของตัวคูณอย่างเต็มที่(full k)ต่อรายได้ที่เกิดขึ้นจะมีค่าเท่ากับผลคูณของค่าใช้จ่ายลงทุนของรัฐบาลกับค่าของตัวคูณ($\Delta Y = \Delta G.k$)ดังนั้นช่วงแนวนอน a - b ในรูปที่ 1.4 ก็มีค่าเท่ากับ $k.\Delta G$ โดยการดำเนินนโยบายการคลังนี้จะมีผลต่อการเพิ่มขึ้นของระดับรายได้จาก Y_0 ถึง Y_1 แต่อย่างไรก็ตามดุลยภาพใหม่ที่เกิดขึ้นของระบบเศรษฐกิจอยู่ที่จุด c (คือที่เส้น LM_A ตัดกับเส้นIS_B)กำหนดระดับรายได้ Y_2ซึ่งเป็นระดับรายได้ที่อยู่ต่ำกว่าระดับรายได้ที่เกิดขึ้นจากการทำงานของตัวคูณอย่างเต็มที่คือระดับรายได้ Y_1 นี้ก็เป็นการแสดงว่าจะต้องมีบางสิ่งในระบบเศรษฐกิจที่เป็นตัวบั่นทอนกำลัง(damp down)ของผลที่จะเกิดขึ้นจากการทำงานของตัวหวีอย่างเต็มที่

ประสิทธิภาพ(effectiveness)ของการดำเนินนโยบายการคลังจะสามารถวัดได้จากผลของการทำงานของตัวคูณว่าสามารถทำงานได้มากน้อยเท่าไร คือดูจากระดับรายได้ที่เกิดขึ้นว่าเข้าใกล้ระดับรายได้ที่เกิดจากการทำงานของตัวคูณอย่างเต็มที่ได้มากน้อยเท่าไร จากรูป 1.14 ยิ่งระดับรายได้ Y_2 มีค่าเข้าใกล้ระดับรายได้ Y_1 มากเท่าไร ก็แสดงว่าประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายการคลังในการเพิ่มรายได้ยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น

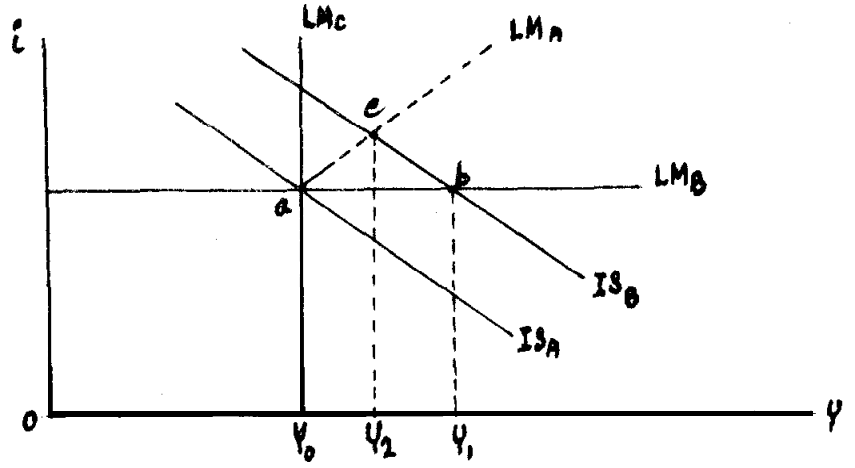

รูปที่ 1.14 ผลกระทบของการดำเนินนโยบายการคลังที่มีต่อระดับรายได้

คำถามที่สำคัญต่อไปก็คือว่าปัจจัยอะไรเป็นสิ่งกำหนดกำลังของตัวปั้นทอน(damp down)ของระดับรายได้ที่เกิดขึ้นว่าจะมีมากหรือน้อยจากการทำงานของตัวคูณอันเนื่องจากการดำเนินนโยบายการคลัง คำตอบในเรื่องดังกล่าวนี้ก็คือ สืบเนื่องมาจากลักษณะของความลาดชันของเส้น IS และเส้น LM

พิจารณาทางด้านความลาดชันของเส้น LM ก่อน ในกรณีที่เส้น LM เป็นเส้นนอนราบ(horizontal)คือเส้น LM_B ผลของการทำงานของตัวคูณจะสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่(full k) และในกรณีที่เส้น LM เป็นเส้นตั้งตรง (vertical)คือเส้น LM_B ผลของการทำงานของตัวคูณจะไม่เกิดขึ้นเลย(Zero) หรืออาจกล่าวได้ว่ายิ่งเส้น LM ยิ่งลาดมากเท่าไร(flatter)รายได้ที่ถูกกำหนดขึ้นก็เป็นระดับที่ยิ่งใกล้ระดับรายได้ที่เกิดจากการทำงานของตัวคูณมากเท่านั้น

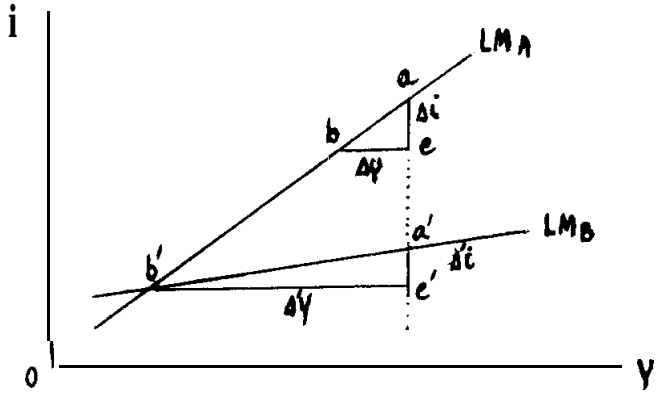

รูปที่ 1.15 ความชันของเส้น LM ที่ต่างกันซึ่งเนื่องมาจากความอ่อนตัวที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของระดับรายได้และอัตราดอกเบี้ย

จากที่กล่าวมาข้างต้นแล้วว่าลักษณะความลาดชันของเส้น LM นั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของความอ่อนตัว(sensitivity)ของความต้องการถือเงินที่มีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของรายได้ และการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย โดยที่ค่าความอ่อนตัวของความต้องการถือเงินต่อรายได้($\Delta M_{d/\Delta Y}$)ยิ่งมีค่ามากเท่าไร หรือว่าค่าความอ่อนตัวของความต้องการถือเงินต่ออัตราดอกเบี้ยยิ่งมีค่าน้อยเท่าไรก็ยิ่งมีผลทำให้เส้น LM ยิ่งมีความชันมากขึ้นเท่านั้น(steeper)และการที่เส้น LM ยิ่งชันมากเท่าไรประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายการคลังก็ยิ่งได้ผลน้อยลงเท่านั้น หรือก็หมายความว่า อัตราดอกเบี้ยจะต้องเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าการเพิ่มสูงขึ้นต่อหน่วยของระดับรายได้ เพื่อจะทำให้ความต้องการถือเงินเพื่อการเก็งกำไรลดต่ำลงในจำนวนที่เท่ากับความต้องการถือเงินประเภทที่หนึ่งที่เพิ่มขึ้นไป ในขั้นที่จะรักษาระดับดุลยภาพของตลาดเงินให้เกิดขึ้น เหล่านี้สามารถที่จะอธิบายได้จากรูปที่ 1.15 ที่ซึ่งมีเส้น LM อยู่สองเส้นที่มีความชันแตกต่างกัน โดยสมมุติว่าตำแหน่งเดิมบนเส้น LM ทั้งสองเป็นดังนี้ บนเส้น LM_A อยู่ที่จุด a เส้น LM_B อยู่ที่จุด a' แล้วสมมุติให้อัตราดอกเบี้ยลดต่ำลงชั่วขณะเนื่องจากเหตุผลใดก็ตามในอัตราที่เท่ากัน($\Delta i = \Delta' i$)คือของเส้น LM_A ลดลงมาอยู่ที่จุด c ของเส้น LM_B ลดลงมาอยู่ที่จุด c' การที่อัตราดอกเบี้ยลดต่ำลงนี้จะมีผลต่อการเพิ่มขึ้นของความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไร ก็ทำให้ที่จุด c และ c' นั้นเป็นตำแหน่งที่อยู่ใน

อาณาบริเวณที่สภาพคล่องมีไม่เพียงพอ(deficient liquidity)คือปริมาณเงินมีน้อยกว่าความต้องการถือเงิน($M_d > M_s$)

โดยที่จะสมมุติให้ความอ่อนตัวของความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรต่ออัตราดอกเบี้ยของทั้งสองตลาด คือ ตลาด ก. และตลาด ข. มีค่าเท่ากัน ดังนั้นขนาดของความต้องการถือเงินส่วนเกิน($M_d > M_s$)ในทั้งสองตลาดจึงมีค่าเท่ากัน ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนจากรูป ว่าการที่จะดำรงไว้ซึ่งดุลยภาพในตลาดเงินนั้นระดับรายได้จะต้องลดลง เพื่อที่จะขจัดปริมาณเงินส่วนเกินที่เกิดขึ้นให้หมดไป โดยในตลาด ก. เนื่องจากค่าความอ่อนตัวของความต้องการถือเงินประเภทที่หนึ่งต่อรายได้($\Delta M_{1/\Delta Y}$)มีค่าสูงกว่าของตลาด ข.$(\Delta M_{1/\Delta Y})_ก > (\Delta M_{1/\Delta Y})_ข$ ดังนั้นรายได้ในตลาด ก.จึงลดลงในจำนวนที่น้อยกว่าการลดลงของรายได้ในตลาด ข.

การวิเคราะห์ดังกล่าวก็สามารถอธิบายในทางกลับกันได้เช่นกันคือ อาจจะเป็นว่าความอ่อนตัวของความต้องการถือเงินประเภทที่หนึ่งต่อรายได้ของทั้งสองตลาดมีค่าเท่ากัน คือ $(\Delta M_{1/\Delta Y})_ก = (\Delta M_{1/\Delta Y})_ข$ แต่ค่าความอ่อนตัวของความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรต่ออัตราดอกเบี้ยในตลาด ก.มีค่าน้อยกว่าในตลาด ข.$(\Delta M_{2/\Delta i})_ก < (\Delta M_{2/\Delta i})_ข$ ซึ่งก็จะทำให้เส้น $LM_ก$ มีความชันมากกว่า $LM_ข$ (รูปที่ 1.15) จากความแตกต่างในข้อกำหนดดังกล่าวนี้จะมีผลต่อความแตกต่างของประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบายการคลังดังได้กล่าวแล้ว

ดังตัวอย่างที่จะกล่าวต่อไปนี้ เป็นการพิจารณาวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายการคลังของตลาดสองตลาด คือตลาด ก. และตลาด ข. โดยมีข้อกำหนดดังนี้

- ค่าความอ่อนตัวของความต้องการถือเงินประเภทที่หนึ่งต่อรายได้(Y - sensitivity of M_1)ของตลาด ก. มีค่ามากกว่าตลาด ข.$(\Delta M_{1/\Delta Y})_ก > (\Delta M_{1/\Delta Y})_ข$
- ค่าของความอ่อนตัวของความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรต่ออัตราดอกเบี้ย (i-sensitivity of M_2) ของทั้งสองตลาดมีค่าเท่ากัน$(\Delta M_{2/\Delta i})_ก = (\Delta M_{2/\Delta i})_ข$
- กำหนดให้ข้อสมมุติในตลาดสินค้าเป็นแบบเดียวกัน คือเส้น IS เป็นเส้นเดียวกันทั้งสองตลาด

- และให้รัฐบาลดำเนินนโยบายการคลังในแบบเพิ่มค่าใช้จ่ายลงทุนของรัฐบาล(ΔG) จำนวนที่เท่ากันทั้งสองตลาด

จากข้อกำหนดดังกล่าว เส้น LM ในตลาด ก. จะมีความชันมากกว่าเส้น LM ในตลาด ข. ส่วนเส้น IS จะเป็นเส้นเดียวกัน คือเส้น IS_0 ดังรูป 1.16

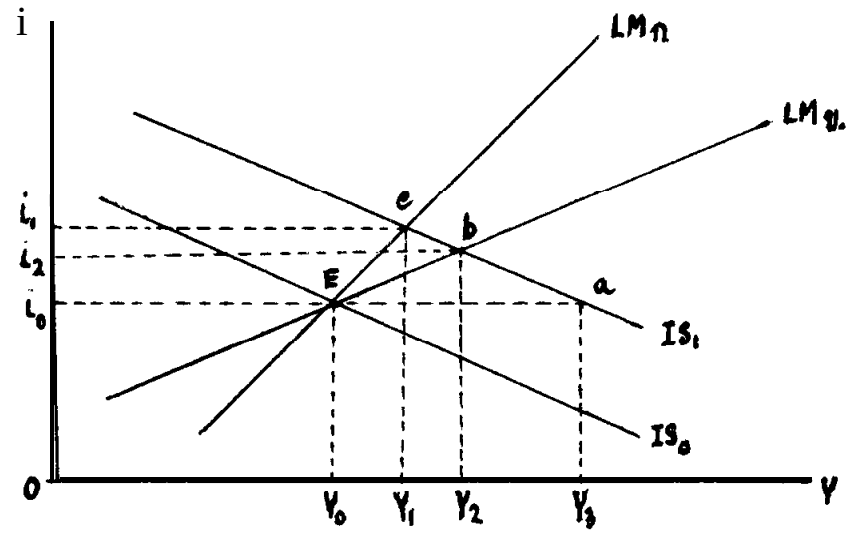

รูปที่ 1.16 แสดงถึงผลของการดำเนินนโยบายการคลังในกรณีที่เส้น LM มีความชันต่างกัน

จากรูปจุดดุลยภาพเดิมของทั้งสองตลาดอยู่ที่จุด E ซึ่งเส้น IS_0 ตัดกับเส้น $LM_ก$ และเส้น $LM_ข$ อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพ i_0 และระดับรายได้ดุลยภาพ Y_0 เมื่อรัฐบาลเพิ่มค่าใช้จ่ายลงทุนในระบบเศรษฐกิจมากขึ้น จะมีผลทำให้เส้น IS เลื่อนออกไปทางขวามือจากเส้น IS_0 เป็นเส้น IS_1 ทำให้ดุลยภาพหลังจากการดำเนินนโยบายการคลังของตลาด ก.อยู่ที่จุด c ($LM_ก = IS_1$) และของตลาด ข.อยู่ที่จุด b ($LM_ข = IS_1$) ที่ตลาด ก.กำหนดระดับรายได้ดุลยภาพเท่ากับ Y_1 และอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพเท่ากับ i_1 ส่วนตลาด ข. ระดับรายได้ดุลยภาพเท่ากับ Y_2 และระดับอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพเท่ากับ i_2 (ซึ่ง $Y_1 < Y_2$ และ $i_1 > i_2$) จากการเปรียบเทียบรายได้ดุลยภาพใหม่ภาย

หลังการดำเนินนโยบายการคลัง จะเห็นได้ว่าประสิทธิภาพของนโยบายการคลังในตลาด ข. จะให้ผลที่ดีกว่าในตลาด ก. ซึ่งเหตุผลที่จะอธิบายในเรื่องดังกล่าวอาจพิจารณาได้จากขบวนการสัมพันธ์ดังนี้

เมื่อรัฐบาลเพิ่มค่าใช้จ่ายลงทุนในจำนวนที่เท่ากันลงไปในทั้งสองตลาด ผลจากกลไกการทำงานของตัวคูณ โดยสมมุติให้อัตราดอกเบี้ยอยู่คงเดิม(i_0)จะทำให้ระดับรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนที่เท่ากันคือ $\Delta Y = k.\Delta G$ ระดับรายได้เพิ่มขึ้นเป็นระดับรายได้ที่เกิดขึ้นจากผลของการทำงานของตัวคูณอย่างเต็มที่(full k.) จากรูปอัตราดอกเบี้ย i_0 ระดับรายได้ Y_3 จะอยู่ณ.จุด a บนเส้น IS_1 ซึ่งที่จุด a นี้ดุลยภาพจะเกิดขึ้นเพียงตลาดสินค้าเท่านั้น ส่วนทางด้านตลาดเงิน ความต้องการถือเงินจะมีค่ามากกว่าปริมาณเงิน($M_d > M_s$)ทั้งนี้เพราะจากการที่ระดับรายได้เพิ่มขึ้นเท่ากับ Y_0Y_3 จะมีผลต่อความต้องการถือเงินประเภทที่หนึ่งให้เพิ่มขึ้นทั้งสองตลาด แต่จากข้อสมมุติที่กำหนดให้**ความอ่อน**ตัวของความต้องการถือเงินประเภทที่หนึ่งต่อรายได้ในตลาด ก.มีค่ามากกว่าตลาด ข. ดังนั้นจำนวนความต้องการถือเงินประเภทที่หนึ่งในตลาด ก. ก็จะเพิ่มมากขึ้นมากกว่าในตลาด ข. ฉนั้นที่ที่จุด a ความต้องการถือเงินส่วนเกินในตลาด ก.จะมีค่ามากกว่าในตลาด ข. $(M_d > M_s)_ก > (M_d > M_s)_ข$ ผลจากการที่เกิดความต้องการถือเงินส่วนเกินนี้ก็จะมีการปรับตัวของตลาดเงินโดย จะมีการนำเอาพันธบัตรออกมาขายเพื่อให้ได้เงินมาถือ การนำเอาพันธบัตรออกมาขายนี้จะทำให้ราคาของพันธบัตรลดต่ำลง หรือก็คือมีผลทำให้อัตราดอกเบี้ยในท้องตลาดเพิ่มสูงขึ้น แต่เนื่องจากความต้องการถือเงินส่วนเกินในตลาด ก. มีค่ามากกว่าในตลาด ข. ก็จะทำให้อัตราดอกเบี้ยในตลาด ก. เพิ่มสูงมากกว่าตลาด ข.ในการที่จะรักษาสภาวะดุลยภาพในตลาดเงินเอาไว้ โดยพิจารณาได้ดังรูป 1.17

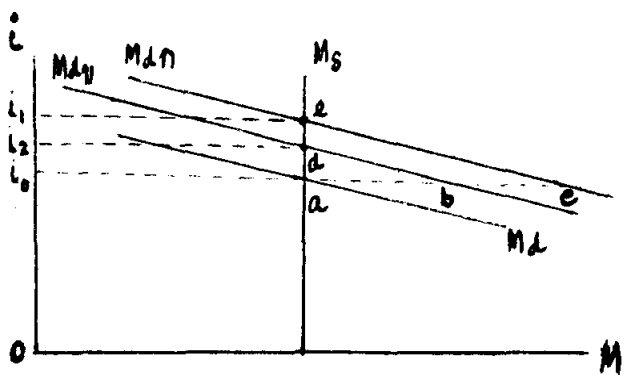

รูปที่ 1.17 แสดงการปรับตัวของอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงิน

จากรูป 1.17 ดังกล่าวอธิบายถึงดุลยภาพในตลาดเงินภายหลังการปรับตัวของตลาด ก. และตลาด ข. เห็นได้ว่าเดิมอัตราดอกเบี้ยอยู่ที่ i_o เป็นระดับอัตราดอกเบี้ยของทั้งสองตลาด ก่อนที่จะมีการดำเนินนโยบายการคลัง และภายหลังที่ดำเนินนโยบายการคลังเกิดความต้องการถือเงินส่วนเกินขึ้นทั้งสองตลาด โดยในตลาด ก. เกิดความต้องการถือเงินส่วนเกินในจำนวนมากกว่าที่เกิดขึ้นในตลาด ข. (ac > ab)ดังนั้นเส้นความต้องการถือเงินในตลาด ก.จึงเลื่อนออกไปทางขวามือมากกว่าในตลาด ข. เป็นเส้น $M_{d\ ก}$ และ $M_{d\ ข}$ ตามลำดับ สิ่งจะกำหนดอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพในตลาด ก.ที่ i_1 และในตลาด ข.ที่ i_2 ซึ่ง i_1 มากกว่า i_2

จากการที่อัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นนั้นมีผลในทางปรับตัวของตลาดเงินคือเป็นการทำให้ความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรลดน้อยลง ซึ่งก็เป็นการช่วยขจัดความต้องการถือเงินส่วนเกินได้ทางหนึ่ง($i \uparrow \longrightarrow M_2 \downarrow$)นอกจากนี้การที่อัตราดอกเบี้ยเพิ่มสูงขึ้นนั้นจะทำให้การลงทุนลดต่ำลง ซึ่งก็จะมีผลถึงการลดลงของระดับรายได้($I \downarrow \longrightarrow Y \downarrow$)และการที่อัตราดอกเบี้ยในตลาด ก.เพิ่มมากกว่าในตลาด ข.($i_1 > i_2$)ก็จะทำให้การลงทุนในตลาด ก. ลดลงมากกว่าตลาด ข. รายได้ตลาด ก. ก็จะลดลงมากกว่าในตลาด ข. ซึ่งการลดลงของรายได้นี้ก็จะเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ไปมีผลต่อการขจัดความต้องการถือเงินส่วนเกินที่ยังมีอยู่ให้หมดไป โดยไปลดความต้องการถือเงินประเภทที่หนึ่งลงมา(M_1) จากการปรับตัวไปมาทั้งสองตลาดคือตลาดสินค้าและตลาดเงิน จนกระทั่งเข้าสู่ดุลยภาพใหม่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งก็เห็นได้ว่าในตลาด ก. ระดับรายได้ที่ถูกกำหนดคือ Y_1 และในตลาด ข. ระดับรายได้คือ Y_2 ซึ่ง Y_2 มากกว่า Y_1 ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายการคลังในตลาด ข. จะได้ผลดีกว่าในตลาด ก.

พิจารณาถึงความแตกต่างของความชันของเส้น IS ที่มีต่อประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายการคลัง ซึ่งพิจารณาได้จากรูปที่ 1.18

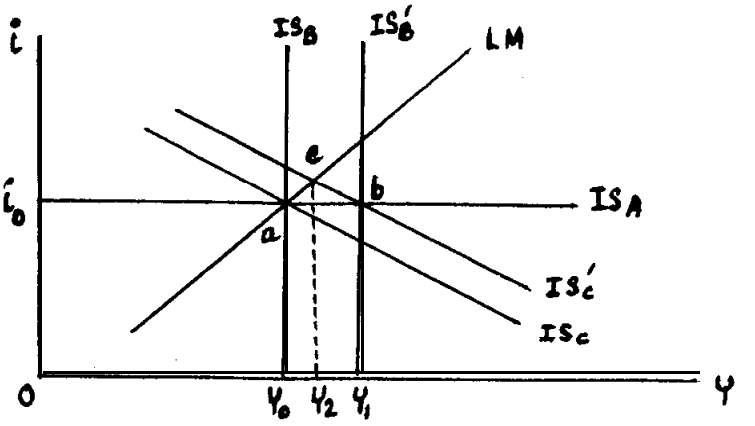

รูปที่ 1.18 ผลกระทบของการดำเนินนโยบายการคลังที่มีต่อระดับรายได้ในกรณีที่เส้น IS มีความชันต่างกัน

จากรูปก็จะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่ายิ่งเส้น IS มีความชันมากเท่าไรการเพิ่มขึ้นของรายได้(ที่เป็นผลมาจากการเพิ่มค่าใช้จ่ายของทุนของรัฐบาล)ก็จะยิ่งเพิ่มเข้าใกล้ระดับรายได้ที่เกิดจากการทำงานของตัวคูณอย่างเต็มที่(full k.effect)มากเท่านั้น เมื่อเส้น IS เป็นเส้นตั้งฉาก(IS_B)การใช้นโยบายการคลังจะได้รับผลจากการทำงานของตัวคูณอย่างเต็มที่ และเมื่อเส้น IS เป็นเส้นนอนราบ(IS_A)ผลที่ได้รับจากการใช้นโยบายการคลังจะไม่เกิดผลต่อการเปลี่ยนแปลงของระดับรายได้เลย

ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความลาดชันของเส้น IS ก็คือ

(1) ความอ่อนตัวของเงินออมที่มีต่อรายได้(Y - sensitivity of M_1)

(2) ความอ่อนตัวของการลงทุนที่มีต่ออัตราดอกเบี้ย(i - sensitivity of M_2)

ยิ่งเส้น IS ยิ่งชันมากเท่าไรผลจากการทำงานของตัวคูณก็มีค่ามากเท่านั้น ซึ่งการที่เส้น IS ชันมาก ก็อาจเกิดขึ้นมาจากการที่

- ค่าความอ่อนตัวของเงินออมต่อรายได้มีค่าสูง หรือ
- ค่าความอ่อนตัวของการลงทุนต่ออัตราดอกเบี้ยมีค่าต่ำ หรือ

- เกิดขึ้นพร้อมกันทั้งสองกรณี

พิจารณาจากรูปที่ 1.19 ที่ซึ่งค่าความอ่อนตัวของการลงทุนที่มีต่ออัตราดอกเบี้ยในตลาด A มีค่ามากกว่าตลาด B $(\Delta I/\Delta i)_A > (\Delta I/\Delta i)_B$ โดยที่ค่าความอ่อนตัวของเงินออมต่อรายได้ของทั้งสองตลาดมีค่าเท่ากัน จะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของรายได้จำนวนที่เท่ากันนั้น อัตราดอกเบี้ยในตลาด A จะเปลี่ยนแปลงไป(Δi)น้อยกว่าการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย($\Delta' i$)ในตลาด B

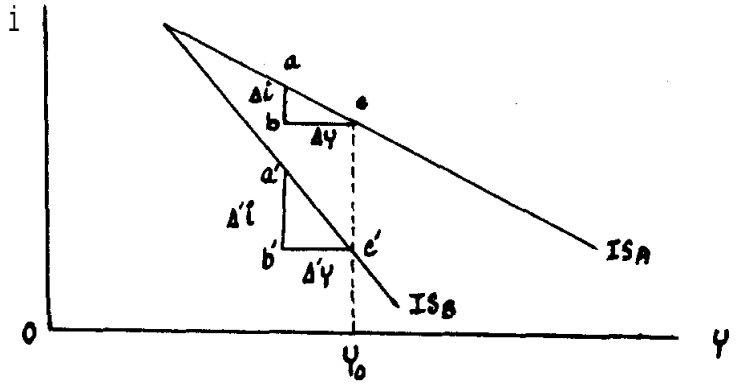

รูปที่ 1.19 แสดงเส้น IS ที่มีความลาดชันต่างกัน

ดังนั้นก็พอสรุปได้ถึงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายการคลังได้ว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีความสำคัญ 4 ประการ โดยที่ประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายยิ่งจะได้ผลมากขึ้น ถ้า

(1) ค่าความอ่อนตัวของเงินออมที่มีต่อรายได้มีค่าสูง

(2) ค่าความอ่อนตัวของการลงทุนที่มีต่ออัตราดอกเบี้ยมีค่าต่ำ

(3) ค่าความอ่อนตัวของความต้องการถือเงินประเภทที่หนึ่งต่อรายได้มีค่าต่ำ

(4) ค่าความอ่อนตัวของความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรต่ออัตราดอกเบี้ยมีค่าสูง

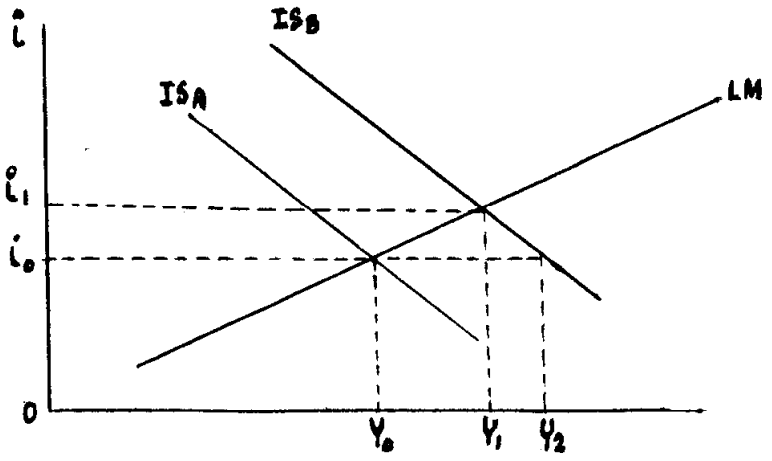

รูปที่ 1.20 แสดงถึงการดำเนินนโยบายการคลังที่ได้ประสิทธิภาพสูง

ก็จะเป็นประโยชน์ในการที่จะพิจารณาถึงการปรับตัวของตัวแปรทางการเงิน ที่มีผลทำให้กลไกการทำงานของตัวคูณไม่สามารถเป็นไปได้อย่างสมบูรณ์จากการดำเนินนโยบายการคลัง เริ่มจากประเด็นที่ว่าค่าใช้จ่ายรวมของระบบเศรษฐกิจ(AE)ประกอบไปด้วยส่วนที่สำคัญสามส่วนด้วยกันคือ $AE = C + I + G$ การเพิ่มค่าใช้จ่ายลงทุนของรัฐบาลคือเพิ่มค่าของ G ให้สูงขึ้น โดยที่ค่าของ C และ I ไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้น AE เพิ่มสูงขึ้น การเพิ่มของ AE มีผลทำให้ระดับรายได้ประชาชาติเพิ่มสูงขึ้น($Y \uparrow$) จากการทำงานของตัวคูณ โดยที่ปริมาณเงินถูกกำหนดให้มีค่าคงที่(M_o) การเพิ่มขึ้นของ Y จะมีผลทำให้ M_t เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งก็ทำให้เกิดความต้องการถือเงินส่วนเกิน และสังคมก็จะพยายามที่จะขจัดความต้องการถือเงินส่วนเกินนี้ โดยการหาเงินที่ต้องการมาถือเพิ่มมากขึ้น ซึ่งก็ทำได้โดยการนำเอาพันธบัตรออกขาย จากการที่มีการเสนอขายพันธบัตรจำนวนที่มากขึ้นนี้ ก็ทำให้การเสนอขายพันธบัตรมีระดับราคาที่อยู่ต่ำกว่าระดับราคาเดิม จากการที่ราคาพันธบัตรต่ำลง($P_B \downarrow$)อัตราดอกเบี้ยก็จะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามคือเพิ่มสูงขึ้น

การดำเนินนโยบายการเงิน(Monetary policy)

ต่อไปจะพิจารณาอย่างย่อๆถึงประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายการเงิน โดยการดำเนินนโยบายดังกล่าวจะสมมุติว่าเป็นการเพิ่มปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ การเพิ่มปริมาณเงินจะมีผลต่อการเลื่อนของเส้น LM ออกไปทางขวามือ จากผลของการทำงานของตัวคูณทางการเงินอย่างเต็มที่(full money k)ซึ่งมีค่าเท่ากับผลคูณระหว่างการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงิน(Δ M) กับอัตราการหมุนเวียนของเงิน(V)ซึ่งตัวคูณทางการเงินนี้หาได้มาจากสมการของการแลกเปลี่ยน MV = Y โดย M = ปริมาณเงิน V = อัตราการหมุนเวียนของเงินต่อรายได้ และ Y = ระดับรายได้ ซึ่งค่าของ Δ M.V นี้แสดงได้ตามช่วงแนวนอน a - b ในรูปที่ 1.21

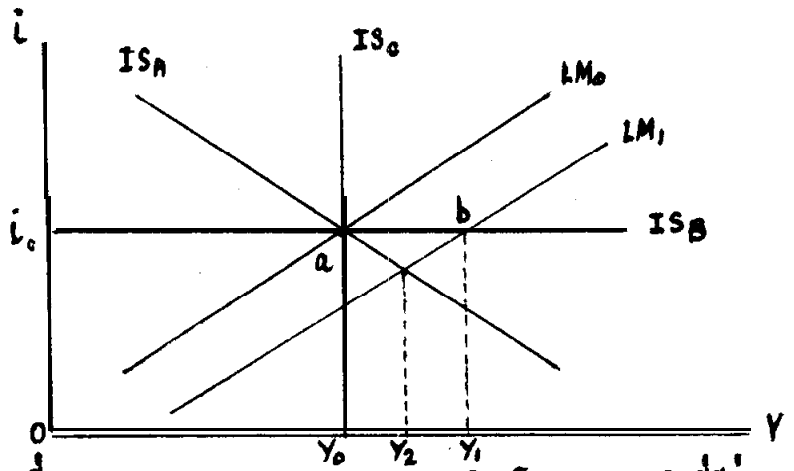

รูปที่ 1.21 แสดงผลกระทบจากการดำเนินนโยบายการเงินที่มีต่อระดับรายได้

ผลของการทำงานของตัวคูณอย่างเต็มที่นั้นจะมีผลให้รายได้เพิ่มขึ้นเท่ากับ $Y_o - Y_1$ แต่อย่างไรก็ตามก็พบว่าจุดดุลยภาพที่เกิดขึ้นใหม่ คือจุดที่เส้น LM เส้นใหม่คือเส้น LM_1 ตัดกับเส้น IS เดิมคือเส้น IS_A กำหนดระดับรายได้ดุลยภาพใหม่ที่ระดับ Y_2 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับรายได้ Y_1 ทั้งนี้ก็เป็นเพราะว่าผลของการทำงานของตัวคูณอย่างเต็มที่(full k) ที่มีต่อรายได้นั้นได้ถูกปันหอนผลให้ลดลง(damped down)ประสิทธิภาพของการดำเนินนโย-บายการเงินจะมีมากน้อยเท่าไรนั้น สามารถพิจารณาได้จากผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานของ

ตัวคูณทางการเงินที่มีต่อระดับรายได้ว่าสามารถทำงานได้เต็มที่มากน้อยเท่าไร

เหล่านี้ก็เป็นสิ่งที่ชัดเจนมาแล้วจากการวิเคราะห์ของการดำเนินนโยบายการคลังที่ได้พิจารณาไปแล้ว ดังนั้นก็เช่นเดียวกันประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายการเงินจะได้รับมากน้อยเท่าไรก็ขึ้นอยู่กับความลาดชันของเส้น IS และเส้น LM

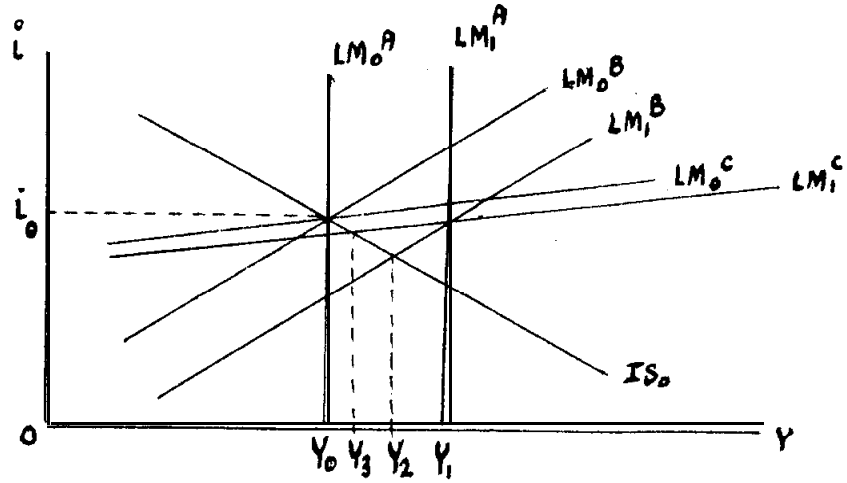

รูปที่ 1.22 แสดงผลของการดำเนินนโยบายการเงินที่มีต่อระดับรายได้ในกรณีที่เส้น IS,LM มีความชันต่างกัน

จากรูปที่ 1.21 จะเห็นได้ว่ายิ่งเส้น IS ยิ่งลาดมากเท่าไร(flatter) ซึ่งก็อาจจะเกิดขึ้นจากการที่ค่าของความอ่อนตัวของเงินออมต่อรายได้($\Delta S / \Delta Y$)มีค่าต่ำ หรือเกิดจากการที่ค่าความอ่อนตัวของการลงทุนต่ออัตราดอกเบี้ย($\Delta I / \Delta i$)มีค่ามาก หรือทั้งสองกรณี ประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายการเงินก็ยิ่งได้ผลดีมากขึ้นเท่านั้น

หรือจากการที่เส้น LM ยิ่งมีความชันมากเท่าไร(steeper)ดังรูป1.22 ซึ่งก็อาจจะเกิดขึ้นจากการที่ ค่าความอ่อนตัวของความต้องการถือเงินประเภทที่หนึ่งต่อรายได้ ($\Delta M_1 / \Delta Y$)มีค่ามาก หรือเกิดจากการที่ค่าความอ่อนตัวของความต้องการถือเงินเพื่อการเก็งกำไรต่ออัตราดอกเบี้ยมีค่าน้อย($\Delta M_2 / \Delta i$) หรือเกิดขึ้นทั้งสองกรณี ประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายการเงินก็จะยิ่งได้ผลดีมากขึ้นเท่านั้น

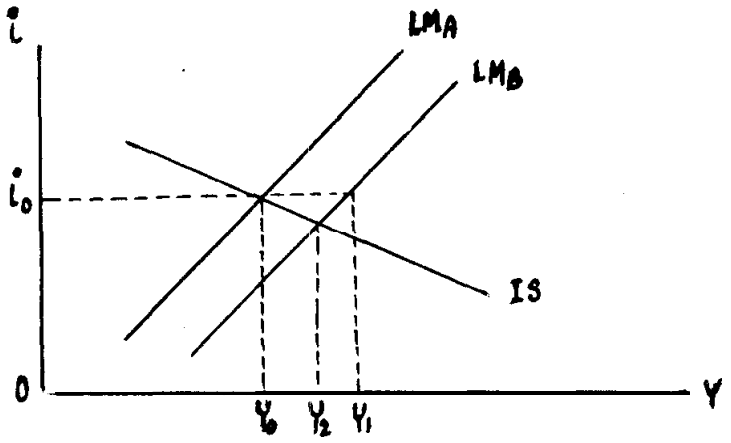

รูปที่ 1.23 แสดงถึงการดำเนินนโยบายการเงินที่มีประสิทธิภาพสูง

ขั้นตอนต่างๆที่มีผลบั่นทอนการทำงานของตัวคูณที่มีต่อรายได้ไม่ให้ทำงานได้อย่างเต็มที่ พิจารณาได้ดังนี้

การเพิ่มขึ้นของปริมาณเงินหมุนเวียน($M_S \uparrow$)จะทำให้เกิดปริมาณเงินส่วนเกิน ซึ่งก็จะทำให้คนในสังคมจะมีการปรับตัวเพื่อขจัดปริมาณเงินส่วนเกินที่เกิดขึ้นนี้ให้หมดไป ซึ่งก็กระทำได้โดยการนำเงินไปซื้อพันธบัตร ดีมานด์ในพันธบัตรเพิ่มสูงขึ้น ก็จะมีผลให้ราคาของพันธบัตรเพิ่มสูงขึ้น($P_B \uparrow$) หรือก็คืออัตราดอกเบี้ยในท้องตลาดจะลดต่ำลง การลดลงของอัตราดอกเบี้ย ทำให้การลงทุนเพิ่มมากขึ้น และระดับรายได้ก็เพิ่มสูงขึ้นตามกลไกการทำงานของตัวคูณ อย่างไรก็ตามการลดลงของอัตราดอกเบี้ย ก็จะเป็นเหตุทำให้ความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรเพิ่มสูงขึ้น และการเพิ่มขึ้นของระดับรายได้ก็จะทำให้ความต้องการถือเงินประเภทที่หนึ่งเพิ่มสูงขึ้น การเพิ่มขึ้นของความต้องการถือเงินทั้งสองประเภทนี้จะเป็นการทำให้ปริมาณเงินส่วนเกินที่เกิดขึ้นถูกขจัดหมดไปในที่สุด ดังนั้นจะเป็นการชัดเจนที่ว่าการลดลงของอัตราดอกเบี้ยและการที่ความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรเพิ่มสูงขึ้น จะทำให้บางส่วนของปริมาณเงินส่วนเกินที่เกิดขึ้นถูกขจัดไปบ้างแล้ว ดังนั้นรายได้ที่จะเพิ่มขึ้นก็จะเพิ่มขึ้นเพียงระดับที่จะทำให้ความต้องการถือเงินประเภทที่หนึ่งเพิ่มสูงขึ้นเท่ากับปริมาณเงินส่วนเกินส่วนที่เหลืออยู่นั้น ก็สามารถที่จะรักษาสภาวะดุลยภาพในตลาดเงินได้ เปรียบเทียบได้อย่างชัดเจนจากสถานะการณ์ขั้นสุด(extream case)ระหว่างกรณีรายได้ที่เกิดขึ้นไม่มีการเปลี่ยนแปลงกับในกรณีที่ระดับรายได้เพิ่มขึ้นอย่างเต็มที่จากการทำงานของตัวคูณ โดยถ้าหากความต้องการถือเงิน

ไม่มีความอ่อนตัวกับการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยแล้ว ปริมาณเงินส่วนเกินที่เกิดขึ้นนั้นก็จะมีผลต่อการผลักดันให้อัตราดอกเบี้ยลดลงต่อไปจนกระทั่งระดับการลงทุนที่เพิ่มขึ้นจะสามารถทำให้รายได้เพิ่มขึ้นได้ในระดับที่ความต้องการถือเงินประเภทที่หนึ่งเพิ่มสูงขึ้นในจำนวนที่เท่ากับปริมาณเงินส่วนเกินที่ยังคงเหลืออยู่ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดสภาวะดุลยภาพในตลาดเงินขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายการคลัง,นโยบายการเงินโดยนำเรื่องของระดับราคาเข้ามาเกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ในช่วงที่ผ่านมานั้นจะเห็นได้ว่าไม่ได้มีการกล่าวถึงระดับราคาของสินค้าและบริการในระบบเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ทั้งนี้ภายใต้ข้อสมมุติที่ให้ระดับราคามีค่าคงที่ในขบวนการของการวิเคราะห์ ต่อไปจะได้นำเอาเรื่องของระดับราคาของสินค้าและบริการซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวแปรของระบบเศรษฐกิจส่วนรวมที่มีความสำคัญเข้ามาร่วมพิจารณาด้วย เริ่มจากการเข้าไปพิจารณาอีกเล็กน้อยเกี่ยวกับระดับรายได้ประชาชาติ ระดับรายได้ประชาชาตินี้ถ้ามองทางด้านผลผลิต(output)ก็คือผลรวมทั้งหมดของสินค้าและบริการคูณด้วยราคาเฉลี่ยของแต่ละหน่วยของสินค้า ถ้าเราให้ q คือจำนวนของสินค้าและบริการแต่ละชนิด และ p คือราคาขายของสินค้าและบริการเหล่านั้นแล้ว รายได้ประชาชาติในรูปตัวเงินก็จะแสดงออกมาดังนี้

$$p_1q_1 + p_2q_2 + p_3q_3 + \ldots\ldots\ldots\ldots^{*}\ldots\ldots + p_nq_n = \Sigma(p.q) = Y$$

โดย Y แสดงถึงระดับรายได้ประชาชาติที่เป็นตัวเงิน แต่ถ้าหารสมการข้างต้นนี้ด้วยดัชนีราคาเฉลี่ยของสินค้าและบริการ(P)จะได้ $Q = Y/P$ ซึ่งก็จะแสดงออกมาในรูปของระดับรายได้ประชาชาติที่แท้จริง ซึ่งก็คือจำนวนของสินค้าและบริการของระบบเศรษฐกิจที่ผลิตขึ้นได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เหล่านี้ทำให้เราเห็นได้ว่ารายได้ที่เป็นตัวเงินนั้นสามารถที่จะเพิ่มขึ้นได้ในระบบเศรษฐกิจ ทั้งจากเหตุที่มาจากปริมาณสินค้าและบริการ

ที่ผลิตเพิ่มขึ้นในระบบเศรษฐกิจ หรือจากการเพิ่มขึ้นของระดับราคาสินค้าและบริการ หรือเกิดขึ้นทั้งสองกรณี ในสภาวะของการจ้างงานเต็มที่นั้นระดับของผลผลิตหรือระดับของรายได้ประชาชาติที่แท้จริงจะมีค่าคงที่ และการเพิ่มสูงขึ้นของระดับรายได้ที่เป็นตัวเงินจะเกิดขึ้นจากสาเหตุประการเดียวคือ สาเหตุจากการเพิ่มสูงขึ้นของระดับราคาสินค้า,บริการโดยทั่วไป และจะตั้งข้อสมมุติไว้เพื่อความสดวกว่าระดับราคานี้จะมีค่าคงที่ตลอดจนกระทั่งถึงระดับของการจ้างงานเต็มที่ โดยเมื่อระดับรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าระดับของการจ้างงานเต็มที่ จะเป็นผลที่เกิดมาจากการเพิ่มขึ้นของระดับราคาโดยทั่วไปของสินค้าและบริการ

จากตัวแบบของ IS และ LM ที่ผ่านมานั้น คราวนี้มาพิจารณาใหม่โดยให้แกนนอนที่เคยเป็นแกนรายได้เปลี่ยนมาเป็นแกนรายได้ประชาชาติที่แท้จริงซึ่งจากการเปลี่ยนมาใช้เป็นแกนรายได้ประชาชาติที่แท้จริงนี้ จะพบได้ว่าในระยะสั้นนั้นเมื่อถึงระดับของความสามารถในการผลิตที่ใช้เต็มที่แล้ว ระดับรายได้ที่แท้จริงจะถูกกำหนดให้มีค่าอยู่ในระดับที่สูงที่สุดตำแหน่งต่างๆที่อยู่ออกไปทางขวามือของระดับรายได้ที่แท้จริง ณ. ระดับการจ้างงานเต็มที่นี้จะเป็นเขต(Zone)ของการเพิ่มขึ้นของระดับราคา สิ่งที่ต้องพิจารณาต่อไปคือการเปลี่ยนแปลงของระดับราคานี้จะเข้ามามีผลต่อพฤติกรรมของเส้น IS และเส้น LM ในลักษณะเช่นไร โดยจะเริ่มพิจารณาจากผลที่จะเกิดขึ้นกับเส้น IS เมื่อราคาเพิ่มสูงขึ้น ในความคิดของเคนส์จะพบว่าเงินออม(S)และการลงทุน(I)ที่ถูกแสดงออกมาในรูปที่แท้จริง(real terms)นั้นจะไม่ถูกกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของระดับราคา(ΔP) ในกรณีของการบริโภค(และเงินออม) จากการเพิ่มขึ้นของระดับราคา จะทำให้ระดับรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มสูงขึ้น ส่วนรายได้ที่แท้จริงยังอยู่คงที่(Y/P) ถ้าหากว่าการบริโภคที่แท้จริงเป็นฟังก์ชันของระดับรายได้ที่แท้จริงแล้ว ก็จะพบว่าเมื่อ P เพิ่มสูงขึ้น ระดับของการบริโภคที่แท้จริง(C/P)ก็จะไม่เปลี่ยนแปลง ดังสมการ

$$\frac{C}{P} = \frac{a}{P} + b.\left(\frac{Y}{P}\right)$$

ซึ่งค่าของ C , a และ Y เพิ่มสูงขึ้นจากการที่ระดับราคาเพิ่มสูงขึ้น ผลก็คือจะไม่ทำให้ $\frac{C}{P}$ เปลี่ยนแปลง

ด้วยเหตุผลที่เป็นไปในลักษณะเช่นเดียวกันในการอธิบายเกี่ยวกับระดับของการลงทุน การเพิ่มขึ้นของระดับราคาจะมีผลทำให้ทั้งรายรับจากการผลิตและต้นทุนของการผลิตเพิ่มสูงขึ้น ก็ทำให้กำไรที่ได้รับไม่เปลี่ยนแปลง นั่นก็หมายความว่าการลงทุนที่แท้จริงจะไม่มีผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของระดับราคา จากที่กล่าวมานี้ก็จะตั้งเป็นข้อสมมุติได้ว่า การเพิ่มขึ้นของระดับราคาโดยทั่วไปจะไม่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของเส้น IS ที่แสดงออกมาในรูปแบบที่แท้จริง(แกนนอนเป็นแกนรายได้ประชาชาติที่แท้จริง) เนื่องจาก I และ S เป็นฟังก์ชันของ Y/P และจากการที่ Y/P คงที่ณ.ระดับของการจ้างงานเต็มที่ ดังนั้นเส้นIS ซึ่งแสดงถึงส่วนผสมของ i และ Y/P ในระดับที่ทำให้ S = I นั้น เส้น IS จะสิ้นสุด(terminate)ลงณ.ระดับการจ้างงานเต็มที่นี้ และเส้น IS ณ.ระดับการจ้างงานเต็มที่นี้ก็จะเป็นเส้นตรงตั้งฉากกับแกนนอน(vertical line)ดังรูปที่ 1.24 ส่วนที่จุดไข่ปลาของเส้น IS ที่ออกไปทางขวามือของเส้นตั้งฉากนั้นแสดงว่าเป็นพฤติกรรมของเส้นIS ในกรณีที่ I และ/หรือ S มีการเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของระดับรายได้ประชาชาติที่เป็นตัวเงิน

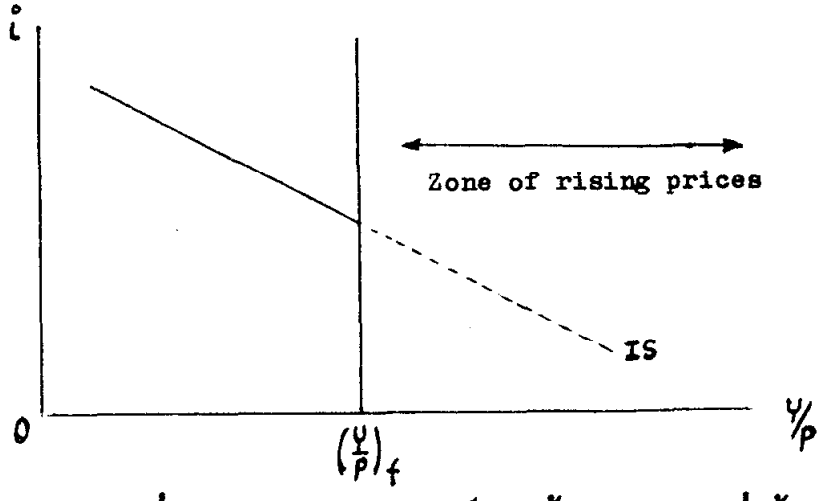

รูปที่ 1.24 แสดงความสัมพันธ์ของเส้น IS กับการเพิ่มขึ้นของระดับราคา

ต่อไปพิจารณาในตลาดเงิน การเพิ่มขึ้นของระดับราคาจะมีผลอย่างไรต่อพฤติกรรมของเส้น ในรูปแบบที่แท้จริง ในขณะที่ราคาสินค้าและบริการเพิ่มสูงขึ้นมูลค่าของค่าใช้จ่ายที่วางแผนไว้ก็จะเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยและเหตุจำเป็นมากขึ้น ดังนั้นความต้องการถือเงินของสังคมเพื่อการนี้ก็จะมีมากขึ้นเป็นสัดส่วนกับการเพิ่มขึ้นของระดับราคา ซึ่งถ้าพิจารณาในแง่ของความต้องการถือเงินที่แท้จริงเพื่อจับจ่ายใช้สอยแล้วก็จะไม่มีการเปลี่ยนแปลง(M_1/P คงที่) และถ้าสมมุติต่อไปอีกว่าความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรเป็นความต้องการถือเงินที่แท้จริงแล้ว เมื่อราคาเพิ่มขึ้นความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรที่เป็นตัวเงินก็เพิ่มขึ้นในสัดส่วนเดียวกัน ความต้องการถือเงินเพื่อการเก็งกำไรที่แท้จริง(M_2/P)ก็ไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นความต้องการถือเงินที่แท้จริงทั้งหมดก็จะไม่เปลี่ยนแปลงเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของระดับราคา ทางด้านปริมาณเงินหมุนเวียนของระบบเศรษฐกิจ ตามข้อสมมุติเป็นปัจจัยที่ถูกกำหนดมาจากปัจจัยภายนอก(exogenous) คือถูกกำหนดมาจากเจ้าหน้าที่ทางการเงินของธนาคารกลาง และในขณะใดขณะหนึ่งจะมีค่าคงที่ การเพิ่มขึ้นของระดับราคาจะมีผลทำให้ปริมาณเงินที่แท้จริง(M_s/P)มีค่าลดลง คือ $P\uparrow \rightarrow M_s/P \downarrow$ ดังนั้นการเพิ่มขึ้นของระดับราคาไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของความต้องการถือเงินที่แท้จริง(M_d/P) แต่มีผลทำให้ปริมาณเงินที่แท้จริงลดลง($M_s/P \downarrow$) ซึ่งในกรณีจะทำให้เกิดความต้องการถือเงินที่แท้จริงส่วนเกินเกิดขึ้นในตลาดเงิน ซึ่งก็จะหมายความว่าระบบเศรษฐกิจจะต้องมีการปรับตัว พิจารณาจากรูป 1.25 เส้น LM_{P_0} ในรูปอยู่บนข้อสมมุติว่าระดับราคาคือ P_0 ถ้าระดับราคาเพิ่มขึ้นจาก P_0 เป็นP_1 จะมีผลทำให้เกิดความต้องการถือเงินที่แท้จริงส่วนเกินเกิดขึ้นในตลาดเงิน ดังนั้นระบบเศรษฐกิจจะไม่สามารถอยู่บนเส้น LM_{P_0} ได้อีกต่อไป ดุลยภาพในตลาดเงินที่จะเกิดขึ้นใหม่นั้นจะต้องทำให้ความต้องการถือเงินที่แท้จริงมีค่าลดลง ก็อาจหมายความว่าอัตราดอกเบี้ยจะต้องเพิ่มขึ้น หรือระดับรายได้ที่แท้จริงจะต้องลดลง หรือทั้งสองกรณี เหล่านี้ก็หมายความว่าการที่ระดับราคาเพิ่มสูงขึ้นเป็น P_1 นั้นดุลยภาพในตลาดเงินที่จะเกิดขึ้นได้นั้นก็โดยการที่เส้น LM จะต้องเลื่อนไปทางข้ายมือของเส้นเดิม จากรูป 1.25 เส้น LM ใหม่จะเลื่อนไปเป็นเส้น LM_{P_1} จากเหตุผลเหล่านี้ก็จะทำให้พบได้ว่า จะมีเส้น LM อยู่มากมาย(family of LM)ในตำแหน่งต่างๆ ตามความแตกต่างของระดับราคาในระบบเศรษฐกิจ

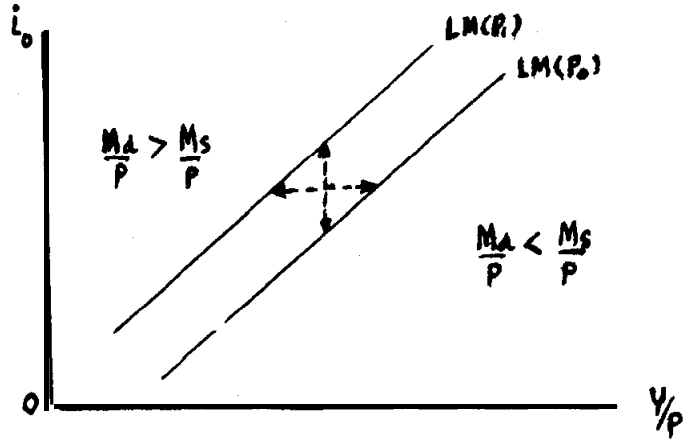

รูปที่ 1.25 แสดงเส้น LM ในรูปแบบที่แท้จริง

ต่อไปจะทำการพิจารณาในกรณีของระบบเศรษฐกิจที่อยู่ในภาวะของการจ้างงานเต็มที่ และนำเอาเรื่องของระดับราคาเข้ามาเป็นตัวแปรร่วมด้วยในโครงร่างการวิเคราะห์ IS - LM ในสภาพนิ่ง (static)

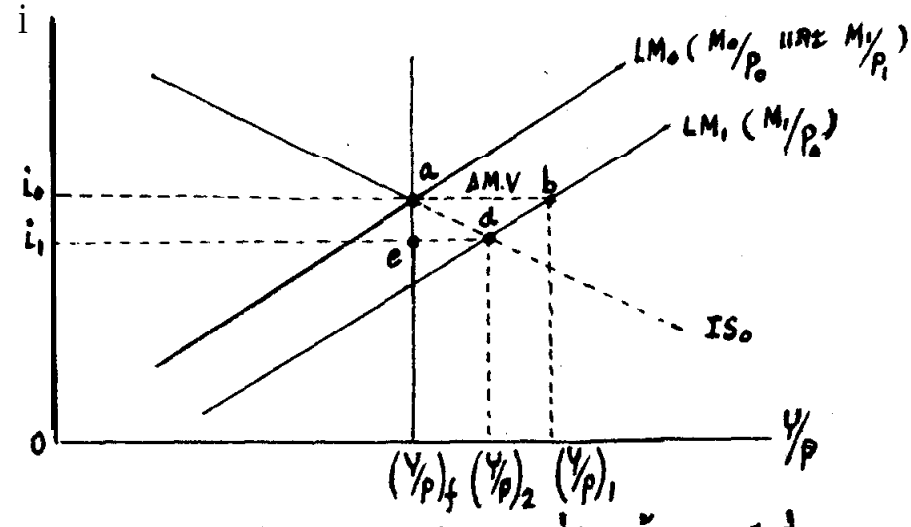

รูปที่ 1.26 การดำเนินนโยบายการเงินในสภาวะที่มีการจ้างงานเต็มที่

จากรูป 1.26 เริ่มจากดุลยภาพของระบบเศรษฐกิจณ. ระดับการจ้างงานเต็มที่ โดยเส้น LM_0 ตัดกับเส้น IS_0 ที่จุด a ณ. ระดับรายได้ $(Y/P)_f$ จากการดำเนินมาตราการทางการเงินของธนาคารกลาง มีผลให้ปริมาณเงินหมุนเวียนเพิ่มสูงขึ้นจาก M_0 เป็น M_1 มีผลต่อการเลื่อนของเส้น LM จาก LM_0 เป็น LM_1 การที่ปริมาณเงินเพิ่มขึ้นนี้จะทำให้ระดับอัตราดอกเบี้ยถูกกดให้ต่ำลงอันเนื่องมาจากการที่คนในสังคมพยายามที่จะขจัดปริมาณเงินส่วนเกินโดยการซื้อพันธบัตรเพิ่มขึ้น การลดลงของอัตราดอกเบี้ย ทำให้การลงทุนเพิ่มขึ้น ในสภาวะของการจ้างงานเต็มที่นี้จะทำให้ระดับราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้น(ดีมานด์ส่วนเกินที่เกิดขึ้นมีค่าเท่ากับช่วง c - d) ราคาที่เพิ่มสูงขึ้น ปริมาณเงินที่แท้จริงจะลดลง จะทำให้เกิดความต้องการถือเงินที่แท้จริงส่วนเกิน ก็จะทำให้มีผลต่อการผลักตัวกลับของเส้น LM ไปยังตำแหน่งเดิม (จาก LM_1 กลับมา LM_0 เดิม)อัตราดอกเบี้ยเพิ่มสูงขึ้น อันเนื่องจากการที่สังคมทำการขายพันธบัตรออกไปเพื่อที่จะได้เงินมาสำหรับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้น การลงทุนก็จะลดลงไปเรื่อยๆ จนกระทั่งดีมานด์ส่วนเกินในตลาดสินค้าจะหมดไป ผลลัพธ์สุดท้ายที่เกิดขึ้นจะพบได้ว่าระบบเศรษฐกิจจะกลับคืนมาสู่ดุลยภาพเดิม ต่างกันเพียงว่าในขณะนี้ปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจมีจำนวนที่มากกว่า($M_1 > M_0$)และระดับราคาก็สูงกว่า($P_1 > P_0$) แต่ทั้งดุลยภาพก่อนและหลังการใช้นโยบายการเงินนี้ ทั้งระดับรายได้ที่แท้จริงและอัตราดอกเบี้ยก็ยังคงเหมือนเดิม ซึ่งในลักษณะเช่นนี้อาจจะเรียก บทบาทของเงินได้ว่ามีบทบาทเป็นกลาง(neutral)เพราะการเพิ่มขึ้นของปริมาณเงินไม่มีผลกระทบต่อดุลยภาพที่แท้จริงของระบบเศรษฐกิจเลย

จากการวิเคราะห์นโยบายการเงินที่นำเอาระดับราคาเข้ามาเป็นตัวแปรหนึ่งร่วมด้วยนั้น จะได้ข้อสังเกตุประการหนึ่งถึงความมีประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายการเงิน จากการเปรียบเทียบผลการวิเคราะในกรณีที่ไม่นำเอาระดับราคาเข้ามาร่วมกับการนำเอาระดับราคาเข้ามาร่วมในการวิเคราะห์นั้น จะพบว่าประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายการเงินในกรณีที่นำเอาระดับราคาเข้ามาร่วมนั้นได้ผลด้อยกว่า(วัดจากระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้น)ในกรณีที่ไม่นำเอาระดับราคาเข้ามาร่วม

ในกรณีของการดำเนินนโยบายการคลัง โดยการที่รัฐบาลเพิ่มค่าใช้จ่ายลงทุน ณ.ระดับของการจ้างงานเต็มที่ จากรูป 1.27 เส้น IS จะเลื่อนออกไปทางขวามือจากเส้น IS_0 ไปเป็นเส้น IS_1 ผลที่เกิดขึ้นจากการที่รัฐบาลเพิ่มการใช้จ่ายจะทำให้รายได้เพิ่มสูงขึ้น และ M_1 เพิ่มสูงขึ้น อันจะเป็นผลทำให้ $M_d > M_o$ และ $B_d \downarrow \rightarrow P_B \downarrow \rightarrow i \uparrow$ ผลตามมาก็คือการลดลงของระดับการลงทุน ซึ่งก็จะไปหักล้างผลที่เกิดขึ้นจากการเพิ่มการใช้จ่ายของรัฐบาลในตอนแรก ถึงแม้รายได้จะลดต่ำลงมาอยู่ณ.จุด X คือที่เส้น IS_1 ตัดกับเส้น LM_0 แล้วก็ตาม แต่ที่จุด X นี้ดีมานด์ส่วนเกินในสินค้าและบริการยังคงเกิดขึ้นอยู่มีค่าเท่ากับ a'X ราคาก็จะเพิ่มสูงขึ้น และ $M_o/P \downarrow$ อันมีผลทำให้เส้น LM เลื่อนไปทางซ้ายมือ ระดับราคาจะยังคงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆตราบใดที่ยังเกิดดีมานด์ส่วนเกินอยู่ และดีมานด์ส่วนเกินนี้จะไม่หมดไปตราบใดที่การลดลงของการลงทุนยังไม่สามารถชดเชยได้อย่างสมบูรณ์กับการเพิ่มสูงขึ้นของระดับค่าใช้จ่ายลงทุนที่เพิ่มขึ้นในตอนแรก ผลสุดท้ายคือ ดุลยภาพใหม่ที่เกิดขึ้นจะอยู่ณ. ระดับที่เส้น IS_1 ตัดกับเส้น LM_1 ที่ซึ่งระดับอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นเพียงพอที่จะทำให้ระดับการลงทุนลดต่ำลงชดเชยได้พอดีกับการเพิ่มขึ้นของการใช้จ่ายของรัฐบาลในตอนแรก ซึ่งณ.ระดับนี้ดีมานด์ส่วนเกินก็จะหมดไป ผลจากการใช้นโยบายการคลังโดยการเพิ่มการใช้จ่าย จากดุลยภาพเดิมกับดุลยภาพใหม่พบว่าระดับรายได้ประชาชาติที่แท้จริงไม่เปลี่ยนแปลง นอกจากระดับอัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มสูงขึ้นจาก i_o เป็น i_1 และระดับราคาเพิ่มขึ้นจาก P_o เป็น P_1

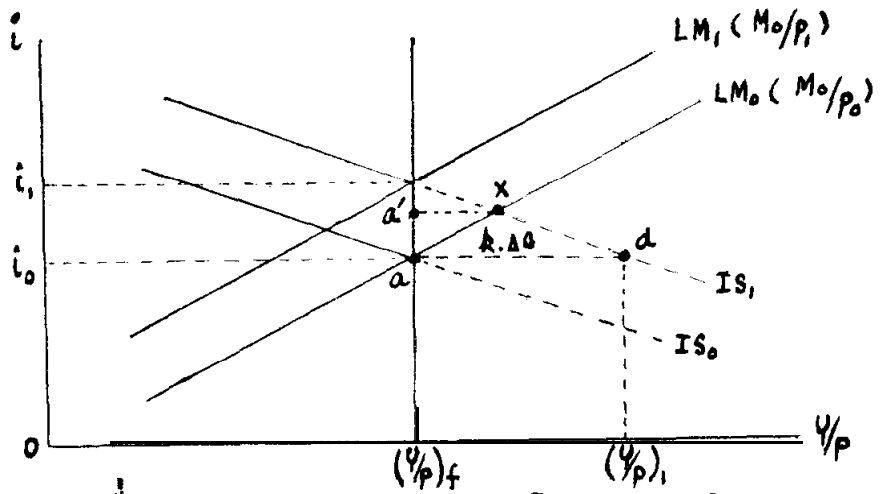

รูปที่ 1.27 แสดงผลของการดำเนินนโยบายการคลังในสภาวะของการจ้างงานเต็มที่

ดังนั้นผลของการวิเคราะห์ในแบบที่นำเอาระดับราคาเข้ามาร่วม จะพบว่าโดยเปรียบเทียบแล้วประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายการคลังจะให้ผลที่ด้อยกว่าในกรณีที่ไม่นำเอาเรื่องของระดับราคาเข้ามาร่วม.

หนังสืออ้างอิง

B. Persek and T. Saving , " Foundations of Money and Banking " , Collier Macmillan , New York (1968)

D. G. Pierce & D. M. Shaw , " Monetary Economics Theories , Evidence and Policy " , Butterworths & Co (publishers) Ltd., 1974

M. J. Bailey , " National Income and the Price Level " , McGraw-Hill, New York , (1962)

R. G. Lipsey , " An Introduction to Positive Economics " , Weidenfeld end Nicolson , London (1966)

T. F. Dernburg and D. M. Dernburg , " Macro - Economics " , 3rd edn. , McGraw - Hill , New York (1970)